

Hogeschool van Arnhem Nijmegen

Bachelor Creatieve Therapie

Beperkte opleidingsbeoordeling

Inleiding

Dit visitatierapport bevat de beoordeling van de bestaande hbo-bachelor Creatieve Therapie van Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN). De beoordeling is uitgevoerd door een visitatiepanel dat door NQA in opdracht van de HAN is samengesteld. Het panel is in overleg met de opleiding samengesteld en is voorafgaand aan de visitatie goedgekeurd door de NVAO. Het rapport beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel. Het is opgesteld conform het *Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling* van de NVAO (19 december 2014) en het *NQA Protocol 2016 voor de beperkte opleidingsbeoordeling*.

De visitatie heeft plaatsgevonden op 23 en 24 november 2016. Het visitatiepanel bestond uit:
De heer R.D. Feith (voorzitter, domeindeskundige)
De heer drs. A.A.J. Berman (domeindeskundige)
Mevrouw drs. H.A. Visser (domeindeskundige)
Mevrouw S. Schalekamp (studentlid)

Mevrouw drs. G.M. Klerks, auditor van NQA, trad op als lead-auditor van het panel.

Bij de aanvraag werd door de instelling een kritische reflectie aangeboden die naar vorm en inhoud voldeed aan de eisen van het desbetreffende beoordelingskader van de NVAO en aan de eisen van het *NQA Protocol 2016*.

Het panel heeft de kritische reflectie bestudeerd en een bezoek aan de opleiding gebracht. De kritische reflectie en alle overige (mondeling en schriftelijk) verstrekte informatie hebben het visitatiepanel in staat gesteld om tot een weloverwogen oordeel te komen.

Het visitatiepanel verklaart dat de beoordeling van de opleiding in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Utrecht, maart 2017

Panelvoorzitter

De heer R.D. Feith

Lead-auditor

Mevrouw drs. G.M. Klerks

Samenvatting

Het panel beoordeelt de voltijd hbo-bachelor Creatieve Therapie van de HAN in haar geheel als **voldoende**.

Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties

De huidige tien eindkwalificaties sluiten aan op het landelijke beroepscompetentieprofiel van de GZ-vaktherapeut (GGZ Nederland, 2012), dat nationaal en internationaal is gevalideerd. Verder zijn de eindkwalificaties regelmatig door het werkveld beoordeeld en bijgesteld. De opleiding richt zich binnen de 'driehoek' therapeut, middel en persoon op therapeutschap in relatie tot persoonsvorming en beheersing van het vaktherapeutisch middel. De opleiding kiest hiermee een eigen profilering binnen het veld van vaktherapeutische opleidingen. Op basis van werkveldontwikkelingen is er in 2016 een nieuw landelijk profiel opgesteld (Landelijk Domein Profiel Vak Therapeutische Beroepen), waarbij de HAN een voorzittersrol heeft vervuld. Op basis van dit landelijke profiel heeft de opleiding vijf nieuwe eindkwalificaties ontwikkeld, waarbij de focus onder andere ligt op verbreding van het beroepenveld, ondernemerskwaliteiten en het handelen op basis van (inter)nationale vakliteratuur. De HAN is actief in landelijke overleggen en initiatieven om het beroep van vaktherapeutisch professional verder te verstevigen. Het panel beoordeelt deze standaard als **goed**.

Standaard 2 Onderwijsleeromgeving

De structuur van de onderwijsleeromgeving is samenhangend en stelt studenten goed in staat om de eindkwalificaties te behalen. De opleiding werkt momenteel aan de concretisering en invoering van de nieuwe eindkwalificaties. Hierbij zijn twee belangrijke thema's vastgesteld: ondernemerschap en onderwijs buiten de GGZ-context. De huidige tien eindkwalificaties -en de daarop aansluitende beroepstaken- zijn vertaald naar leerlijnen, modules en bijzondere projecten. De aangeboden kennis is actueel en relevant, de praktijkgerichtheid is sterk en studenten worden persoonlijk begeleid. Onderzoeksvaardigheden worden expliciet aangeboden in de leerlijn Onderzoek & Innovatie en de opleiding werkt actief samen met het landelijke lectoraat KenVak. De opleiding heeft binnen de gegeven landelijke onderzoekscontext adequate stappen gezet om onderzoeksvaardigheden te versterken in de opleiding. Binnen het programma is er een uitgebreide internationale oriëntatie, die onder andere wordt vormgegeven door duurzame samenwerking met buitenlandse partners, internationale en interculturele casuïstiek, buitenlandse gastdocenten en internationale literatuur. De opleiding hanteert een ervaringsgerichte didactiek en zet diverse werkvormen in waaronder frequent werken met acteurs en het ervaren van therapie door zelf in de cliëntrol te stappen. Elke student dient te voldoen aan de wettelijke toelatingseisen en neemt daarnaast verplicht deel aan een selectie assessment. Het docententeam is goed gekwalificeerd en zeer gemotiveerd en wordt aangestuurd door een managementteam. De werkdruk is relatief hoog, en het management neemt hier adequate maatregelen voor. De fysieke voorzieningen zijn goed. Om de roostering en informatievoorziening te verbeteren heeft de opleiding verbetermaatregelen geformuleerd. Het panel beoordeelt deze standaard als **goed**.

Standaard 3 Toetsing

De toetsing is adequaat en wordt formeel en professioneel nog verder ontwikkeld. De opleiding toetst competentiegericht met beoordelingscriteria die direct zijn afgeleid van de eindkwalificaties en zet hierbij diverse toetsvormen in, waaronder een integrale toets per fase. De toetsing is transparant, studenten zijn tevreden over de toetsing en ervaren ruime feedback. De opleiding heeft adequate stappen gezet wat betreft de interbeoordelaarssubjectiviteit en het ontwikkelen van rubrics, en dit kan nog verder verbeterd worden. Ook kan het aantal toetsen verminderd worden, waardoor de toetsing overzichtelijker wordt en er minder dubbel getoetst wordt. Praktijkvaardigheden worden met regelmaat getoetst en de toetsing en beoordeling wordt adequaat geborgd door de examencommissie, de toetscommissie en de WAC. Het panel beoordeelt deze standaard als **voldoende**.

Standaard 4 Gerealiseerde eindkwalificaties

Het afstudeerprogramma stelt studenten in staat om de eindkwalificaties aan te tonen. Het afstudeerprogramma bestaat uit drie onderdelen: een integrale toets op niveau 3, een stage en een onderzoek. Wat betreft het onderdeel onderzoek kunnen het gebruik van het format, het go no-go moment, de transparantie van de onafhankelijke oordelen van de twee examinatoren, de plaats van taal en spelling bij de beoordeling en de doorlopende lijn van probleemstelling naar conclusies verbeterd worden. De afstudeerwerken tonen het gestelde eindniveau aan. Afgestudeerden functioneren over het algemeen naar tevredenheid van het werkveld en vallen bij werkgevers op omdat ze reflectief zijn en goed kunnen samenwerken. Het panel beoordeelt deze standaard als **voldoende**.

Inhoudsopgave

1	Basisgegevens van de opleiding	9
2	Beoordeling	11
	Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties	11
	Standaard 2 Onderwijsleeromgeving	13
	Standaard 3 Toetsing	18
	Standaard 4 Gerealiseerde eindkwalificaties	21
3	Eindoordeel over de opleiding	23
4	Aanbevelingen	25
5	Bijlagen	27
	Bijlage 1: Eindkwalificaties van de opleiding	29
	Bijlage 2: Overzicht opleidingsprogramma	38
	Bijlage 3: Rendementen	39
	Bijlage 4: Deskundigheden leden visitatiepanel en secretaris	40
	Bijlage 5: Bezoekprogramma	41
	Bijlage 6: Bestudeerde documenten	44
	Bijlage 7: Overzicht bestudeerde afstudeerwerken	46
	Bijlage 8: Verklaring van volledigheid en correctheid	47

1 Basisgegevens van de opleiding

Administratieve gegevens

<i>Administratieve gegevens opleiding</i>	
naam opleiding zoals in CROHO	B Creatieve Therapie
oriëntatie en niveau opleiding	Hbo, bachelor
voor opleidingen in het hoger beroepsonderwijs de te hanteren toevoeging aan de graad	Bachelor
aantal studiepunten	240 EC
afstudeerrichtingen	Beeldende therapie Dramatherapie Muziektherapie Psychomotorische therapie
locatie	Nijmegen
variant(en)	Voltijd <i>Niet ter beoordeling: deeltijd in afbouw (laatste instroom d.d.: september 2012)</i>
onderwijstaal	Nederlands
registratienummer in CROHO	34644

<i>Administratieve gegevens instelling</i>	
naam instelling	Hogeschool van Arnhem en Nijmegen
gegevens contactpersoon instelling	Robert van den Broek
e-mailadres voor kopie aanmelding	Robert.vandenBroek@han.nl
status instelling (bekostigd of rechtspersoon voor hoger onderwijs)	bekostigd
resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	positief

Schets van de opleiding

De bachelor Creatieve Therapie valt binnen het Instituut voor Vaktherapeutische en Psychologische Studies van de HAN. De opleiding leidt studenten op tot vaktherapeutisch professional in vier differentiaties (afstudeerrichtingen): beeldende therapie, dramatherapie, muziektherapie en psychomotorische therapie. De vaktherapeutisch professional kan cliënten met complexe hulpvragen doelgericht behandelen met behulp van beeldend vormen, drama, muziek of het lichaam en beweging. De opleiding had in september 2016 526 studenten. Het aantal werkplekken in de geestelijke gezondheidszorg daalt en de financiële vergoeding voor de vaktherapeutische disciplines wordt minder. Deze trends noodzaken de opleiding om 'in beweging' te komen en één van de aankomende veranderingen is de doorontwikkeling van het curriculum op basis van vernieuwde eindkwalificaties.

Terugblik vorige visitatie

Bij de vorige visitatie (21-04-2009) zijn zowel de voltijd als de deeltijdvariant positief beoordeeld. De opleiding kreeg een 'goed' op meerdere onderdelen waaronder doelstellingen, een deel van het programma en personeel, de materiële voorzieningen en de evaluatiecyclus. Overige aspecten werden met een 'voldoende' beoordeeld. Het panel was onder andere bijzonder te spreken over de verbinding met de praktijk, de voorzieningen, de persoonlijke begeleiding en een aantal vernieuwende onderzoeken van afstudeerders. Openstaande verbeterpunten tijdens de vorige visitatie waren onder meer de spreiding van de studielast door het jaar heen, de complexiteit van de toetsing, de hoge werkdruk en de verantwoording van onderzoeksmethodieken bij het afstuderen.

2 Beoordeling

Het visitatiepanel beschrijft hieronder per standaard van het NVAO beoordelingskader de bevindingen, overwegingen en conclusies. Het eindoordeel over de opleiding volgt in hoofdstuk 3.

Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Dit hoofdstuk beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel over de beoogde eindkwalificaties. De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **goed**.

Bevindingen

Beroepsbeeld

Afgestudeerden komen terecht in de (geestelijke) gezondheidszorg, bij justitie, in het onderwijs, bij de jeugdhulpverlening of in preventieve settingen zoals training, coaching en talentontwikkeling. De 'driehoek' therapeut, middel en persoon vormen het uitgangspunt voor de eindkwalificaties en het curriculum. De opleiding in Nijmegen richt zich op therapeuschap in relatie tot persoonsvorming en beheersing van het vaktherapeutisch middel. Het vaktherapeutisch middel staat minder op zichzelf dan bij andere opleidingen in hetzelfde vakgebied. Met name studenten in de differentiatie psychomotorische therapie kiezen specifiek voor de opleiding van de HAN vanwege de persoonsgerichte invulling van het curriculum.

Eindkwalificaties

De opleiding werkt momenteel met tien eindkwalificaties, die in termen van competenties zijn geformuleerd. Een overzicht van de eindkwalificaties is opgenomen in bijlage 1. Deze zijn op hbo-bachelorniveau uitgewerkt in concrete beroepstaken en heldere beoordelingscriteria met indicatoren op drie niveaus (hoofdasebekwaam, afstudeerbekwaam en startbekwaam). De eindkwalificaties sluiten aan op het landelijke beroepscompetentieprofiel van de GZ-vaktherapeut (GGZ Nederland, 2012), dat nationaal en internationaal is gevalideerd. De hiervan afgeleide opleidingscompetenties zijn door de opleiding herhaaldelijk besproken met en gevalideerd door werkveldcommissies en buitenlandse partners (zie standaard 2 voor de betreffende partners). De competenties dekken de Dublin descriptoren voor een hbo-bacheloropleiding. Door de uitgebreide (inter)nationale validatie van de eindkwalificaties krijgen studenten ruime mogelijkheden om na hun afstuderen te participeren in het (inter)nationale werkveld. De opleiding heeft -op basis van de huidige competenties- nieuwe eindkwalificaties geformuleerd, die ten tijde van de visitatie nog moeten worden doorgevoerd in het curriculum. Het panel is van mening dat de huidige eindkwalificaties een goede kwaliteit en inhoud hebben, maar ziet ook dat de vernieuwing die is ingezet de competenties logischer clustert en actueler maakt.

Vernieuwde eindkwalificaties

Een belangrijke aanleiding voor het vernieuwen van de eindkwalificaties is dat het werkveld in beweging is. Zo daalt het aantal werkplekken in de geestelijke gezondheidszorg, zijn nieuwe

beroepsmogelijkheden ontstaan en wordt de financiële vergoeding voor de vaktherapeutische disciplines minder. De vijf nieuwe eindkwalificaties zijn gebaseerd op de oude tien, maar zijn samengevoegd waar mogelijk en meer profilerend, onderscheidend en eenduidig. Zo is er meer aandacht voor het werk van de vaktherapeutisch professional in nieuwe (preventieve) contexten, ligt er meer focus op ondernemerskwaliteiten en wordt het onderbouwen van handelen op basis van (inter)nationale vakliteratuur verder aangezet. De nieuwe eindkwalificaties zijn afgestemd op en sluiten aan op het Landelijk Domein Profiel Vaktherapeutische Beroepen (LDP VTB, 2016). De HAN heeft als voorzitter van het Landelijk Opleidingen Overleg (LOO) een belangrijke rol gehad bij de totstandkoming van dit landelijk profiel, waarbij er een actieve samenwerking was met andere opleidingen en werkvelddeskundigen in binnen- en buitenland.

De nieuwe eindkwalificaties van de opleiding zijn vervolgens geformuleerd samen met de Werkveld Advies Commissie (WAC), studenten, docenten en alumni. Uit de gesprekken die het panel heeft gevoerd blijkt dat de nieuwe eindkwalificaties door al deze stakeholders ruim worden gedragen. Alumni en stagebegeleiders geven bijvoorbeeld aan dat de nieuwe eindkwalificaties ervoor zorgen dat er dieper gereflecteerd kan worden per competentie en dat er minder overlap zit tussen de verschillende competenties. Het panel geeft de opleiding complimenten voor de nieuwe eindkwalificaties: ze zijn inhoudelijk relevant, toekomstbestendig, duidelijk wat betreft (landelijke) terminologie, compact en werkbaar, en richten zich op een brede doelgroep.

Landelijke initiatieven

Het panel ziet dat de HAN een belangrijke rol heeft gehad bij de totstandkoming van het nieuwe landelijke profiel, en daarnaast op landelijk niveau actief bijdraagt aan de versteviging van het beroep. Op initiatief van de HAN worden er bijeenkomsten met andere vaktherapeutische opleidingen georganiseerd om tot een positioneringsdocument en een routekaart te komen ('Versteviging vaktherapeutische opleidingen', opdracht ZiN 2015). Er zijn vijf docenten betrokken bij het ontwikkelen van generieke basismodules voor vaktherapieën. Drie docenten participeren in de Commissie Richtlijnen van de Federatie Vaktherapeutische Beroepen. Zij zoeken voor de commissie Multi Disciplinaire Richtlijnen (MDR) van het Trimbosinstituut naar de evidentie van vaktherapeutische beroepen voor verschillende stoornissen. Verder is er geïnvesteerd in een landelijk lectoraat (KenVak, zie standaard 2).

Overwegingen en conclusie

De opleiding leidt op tot vaktherapeutisch professional, binnen vier differentiaties, die ruime mogelijkheden bieden aan afgestudeerden in het (inter)nationale werkveld. De opleiding heeft een duidelijk eigen profiel ten opzichte van andere opleidingen en is op landelijk niveau zeer actief bij het opstellen van opleidingsprofielen, een onderzoeksagenda en andere initiatieven binnen het vakgebied. Er wordt gebruik gemaakt van tien eindkwalificaties, die uitgebreid zijn gevalideerd door het (inter)nationale werkveld en aansluiten op de landelijke profielen die ten tijde van het opstellen van deze eindkwalificaties leidend waren. De eindkwalificaties zijn concreet uitgewerkt in beroepstaken en toetscriteria met indicatoren. Het panel is onder de indruk van de wijze waarop de opleiding de eindkwalificaties heeft vernieuwd, de sterke landelijke rol die de opleiding pakt en de hoge mate van gedragenheid van de nieuwe eindkwalificaties bij docenten en het werkveld.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **goed**.

Standaard 2

Onderwijsleeromgeving

Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Dit hoofdstuk beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel over de onderwijsleeromgeving. De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **goed**.

Bevindingen

Het curriculum in ontwikkeling

De nieuwe eindkwalificaties worden momenteel verder geoperationaliseerd voor toetsing en beoordeling. Het curriculum wordt in het studiejaar 2016-2017 doorontwikkeld op basis van de nieuwe eindkwalificaties. De opleiding heeft een evaluatie van het curriculum uitgevoerd om tot uitgangspunten voor het nieuwe curriculum te komen. Hieruit zijn twee belangrijke ontwikkelgebieden naar voren gekomen:

- Het vak ondernemen explicieter een plaats geven in het curriculum;
- Onderwijseenheden buiten de GGZ-context.

De opleiding werkt nog aan het uitbreiden van de inhoud buiten de GGZ-context. Voor ondernemerschap heeft de opleiding al een aantal ontwikkelingen doorgemaakt.

Ondernemerschap is één van de huidige tien competenties, en maakt deel uit van de nieuwe competentie Profileren. Het Centrum voor Ondernemerschap van de HAN ondersteunt de opleiding op dit thema. Studenten en alumni geven aan dat ondernemerschap steeds meer aan bod komt en zijn hier tevreden over. Ook de WAC ziet dat de opleiding het thema ondernemerschap zichtbaar oppakt, bijvoorbeeld via LinkedIn en maatschappelijk engagement door gezamenlijke projecten met het werkveld zoals 'Zing en groei' bij muziektherapie.

Door een teruglopend aantal banen, moeten afgestudeerden in toenemende mate hun eigen werk(plek) creëren. Het panel onderschrijft daarom de aandacht die nodig is voor het thema ondernemen en geeft het advies om een aparte leerlijn ondernemerschap zichtbaar te maken. Ook herkent het panel dat er al enige tijd nieuwe mogelijkheden zijn voor buiten de GGZ-context. Het panel ziet verder dat de nieuwe eindkwalificaties in een gevorderd stadium zijn en goed bij kunnen gaan dragen aan een verbeterd curriculum. Er is een momentum gecreëerd voor de invoering van de nieuwe eindkwalificaties en de uitdaging is om dit momentum te benutten en de veranderingen met beleid en op het juiste tempo in te voeren.

Uitwerking eindkwalificaties

De huidige tien eindkwalificaties -en de daarop aansluitende beroepstaken- zijn vertaald naar leerlijnen, modules en bijzondere projecten. De opleiding kent vier leerlijnen: de Integrale Leerlijn, Kwaliteitsverbetering en Beleidsontwikkeling (KBO), Onderzoek en Innovatie (O&I) en Professionele Ontwikkeling (PON). De opleiding kent enkele bijzondere projecten die door alle differentiaties gezamenlijk worden gevolgd zoals een geschiedenisweek, Pathologische Esthetica, een internationale week en een multimediafestival.

Kennis en kunde

Uit de Nationale Studenten Enquête (NSE) 2016 blijkt dat studenten tevreden zijn over de voorbereiding op de beroepsloopbaan en alumni positief zijn over hun opleiding. Het panel is onder de indruk van de actualiteit van de kennis en kunde in de opleiding en de mate waarin de opleiding aansluit bij het actuele werkveld. De opleiding zoekt ruime samenwerking met het werkveld bij de uitvoering van het onderwijs. In de Behandelmodule beschrijven studenten bijvoorbeeld een nieuwe of bestaande interventie. Het werkveld heeft hier niet altijd tijd voor, en zo dragen studenten eraan bij dat bestaande of nieuwe interventies in het werkveld geëxpliciteerd worden. De opleiding werkt samen met andere opleidingen binnen de HAN zoals Sociale studies, om studenten te leren samenwerken met deze disciplines net als in het werkveld. Het panel is van mening dat er ook tussen de verschillende differentiaties binnen de opleiding meer samengewerkt kan worden. Het multidisciplinair denken en werken kan vroeger in de opleiding worden ingezet, met daarnaast stevige aandacht voor de eigen kernvakken. Er ligt logischerwijs veel nadruk op persoonlijke vorming en de aangeboden kennis en vaardigheden sluiten daar goed op aan. Ook complimenteert het panel de opleiding voor de begeleiding die studenten krijgen bij hun individuele ontwikkeling. De studiebelasting is over het algemeen evenwichtig, maar rond de stages vinden studenten de last vrij zwaar.

Onderzoek

De leerlijn Onderzoek en Innovatie (O&I) start in het eerste jaar van de opleiding en bevat onder andere colleges onderzoeksmethoden, het schrijven van een essay en een review, een mini-onderzoek in een organisatie en het afstudeeronderzoek. De opleiding geeft zelf aan dat de in overige modules geïntegreerd aangeboden onderzoeksvaardigheden zoals observeren en valideren, niet altijd expliciet verbonden zijn met de leerlijn O&I. De opleiding wil daarom bij de huidige verbetering van het curriculum de leerlijn O&I verder expliciteren en uitbreiden. De opleiding stelt studenten in staat om gezamenlijk met de vier differentiaties onderzoek te doen, zodat studenten in integrale onderzoeksprojecten over de grenzen van de eigen differentiatie heen kijken. Studenten zijn tevreden over de aangeboden onderzoeksvaardigheden en zien in toenemende mate studentenprojecten bij het landelijke lectoraat (KenVak) en een bredere aanpak van onderzoek. De opleiding werkt actief samen met KenVak voor vaktherapeutische beroepen. Zo is de lector van KenVak de afgelopen jaren betrokken geweest bij het onderwijs over onderzoek van de opleiding in Nijmegen. Ook zijn er landelijke initiatieven met alle vaktherapeutische opleidingen om gezamenlijk onderzoeksgericht onderwijs aan te bieden. Het panel stelt vast dat er een beperkte en vooral kwalitatieve onderzoekstraditie is in de vaktherapeutische beroepen. Landelijk is er een roep om feitelijke onderbouwing van de resultaten van vaktherapeutische beroepen en de HAN neemt een prominente rol in bij de landelijke onderzoeksinitiatieven om dit te bewerkstelligen. Het panel is van mening dat er nog verbeterpunten zijn voor de onderzoeksvaardigheden in het programma, zoals het verder expliciteren van de onderzoekslijn O&I. Het panel ziet echter ook dat de opleiding binnen de gegeven landelijke context adequate stappen heeft gezet wat betreft onderzoeksvaardigheden.

Internationalisering

In navolging van het HAN-beleid 2016-2020 is het internationaliseringsbeleid van de opleiding gericht op duurzame samenwerking met partners in het buitenland. De doelstelling die de opleiding heeft wat betreft internationalisering is om studenten voor te bereiden op het werken met diverse doelgroepen in binnen- en buitenland. De opleiding heeft een samenwerking met

onder andere de hogescholen/universiteiten Artevelde, Nürtingen, Derby, VIA University College en HFH Zürich. Deze samenwerkingen en andere contacten met buitenlandse instellingen hebben geleid tot uitwisselingsprogramma's voor studenten, buitenlandse stages en benchmarking van het curriculum. Indien studenten een stage in het buitenland gaan volgen, dienen zij voorafgaand daaraan een voorbereidingsmodule te volgen binnen de opleiding. Het panel stelt vast dat van deze mogelijkheden gebruik gemaakt wordt door studenten en dat er elk jaar een vast aantal studenten stageloopt in het buitenland. Daarnaast ziet het panel dat de opleiding ruim gebruik maakt van internationale 'state of the art' literatuur, die deels ook Engelstalig is. De opleiding levert de opleiding onderzoekers aan diverse (inter)nationale congressen zoals ECARTE en European Forum of Psychomotricity. Ook casuïstiek is internationaal en intercultureel georiënteerd, zoals vraagstukken bij de module Ethiek die zowel Westers als niet-Westers zijn van aard. Ook worden er gastdocenten uit het buitenland ingezet, onder andere via Skype. Het panel geeft als advies mee om de terugkoppeling van internationale activiteiten te verbeteren, zodat geborgd wordt dat alle studenten in de opleiding meeprofiteren van internationale activiteiten.

Didactiek, werkvormen en begeleiding

Het panel heeft gezien dat een persoonlijke benadering en begeleiding hoog in het vaandel staan, zodat er een focus op persoonsvorming en individuele leerwegen kan bestaan. De opleiding hanteert een ervaringsgerichte didactiek en zet diverse werkvormen in zoals werkcolleges, hoorcolleges, lezingen, workshops, praktijkleren en individuele gesprekken. Studenten oefenen frequent op medestudenten, er worden met regelmaat acteurs ingezet, er wordt geoefend in stagepraktijken en studenten ervaren de impact van therapie door zelf ook in de rol van cliënt te stappen. Het werken met acteurs noemt het panel uniek voor een vaktherapeutische opleiding. Hierbij is er goed en persoonlijk contact tussen docenten, studenten en betrokkenen uit het werkveld zoals stagebegeleiders. De persoonlijke studentbegeleiding is recent verbeterd en wordt verzorgd door twee senior studieloopbaanbegeleiders, docenten die als mentor optreden in de leerlijn Professionele Ontwikkeling (PON), studentpsychologen van de HAN en een decanaat.

Instroom, vooropleiding en leerroutes

De opleiding hanteert de wettelijke toelatingseisen van een havo, vwo of mbo niveau 4 vooropleiding. Daarnaast nemen alle studenten deel aan een verplicht selectieonderzoek, waarbij studenten worden geselecteerd op aanvullende eisen die de opleiding aan studenten stelt en getoetst wordt of de student voldoende informatie heeft om bewust voor de opleiding te kiezen. De opleiding investeert in studenten met een beperking en biedt hen op de persoon afgestemde begeleiding en onderwijs. Bij de start van de opleiding kiezen studenten direct voor één van de vier differentiaties. De opleiding is voornemens om meer te gaan investeren in post-hbo leren, door onder andere een grotere blijvende betrokkenheid van alumni bij de opleiding en door cursussen aan alumni en andere vaktherapeutische professionals aan te bieden.

Kwaliteit van het personeel

Het personeel bestaat uit een team met teamleider per differentiatie, één ondersteunend team met teamleider en één directeur. De teamleiders vormen samen met de directeur het managementteam. Deze structuur is HAN-beleid en heeft een cultuur met zich mee gebracht van autonomie en eigenaarschap bij de inhoudelijke docententeams ('professionals governance'). Docenten zijn hierover positief en geven aan dat de structuur zorgt voor goede inhoudelijke

afstemming en zelfverantwoordelijke teams. Het panel ziet een betrokken, enthousiast en gemotiveerd docententeam. De docenten zijn goed gekwalificeerd, naar buiten gericht en ze pakken kansen om het onderwijs te verbeteren op. Studenten beoordelen de docenten in de NSE 2016 met een 3,7 en geven in de gesprekken met het panel aan dat de kwaliteit van lesgeven hoog is, docenten zeer gemotiveerd zijn en docenten toegankelijk zijn voor vragen. Ook geven studenten aan dat docenten uit verschillende praktijken komen, waardoor studenten van al die praktijken kunnen 'proeven' tijdens de lessen.

70 procent van de docenten is werkzaam als vaktherapeutisch professional in het werkveld. Momenteel heeft 68,2 procent van de docenten een mastergraad (waaronder 6,8 procent promovendi) en volgt 16,0 procent een masteropleiding. De opleiding streeft ernaar dat 80 procent van de docenten een mastergraad heeft en 8 procent gepromoveerd is. Verder heeft 95 procent van de docenten een basisaantekening hbo-didactiek, volgde 45,5 procent van de docenten in 2015/2016 een BKE-traject en volgde in datzelfde studiejaar 13,6 procent een SKE-traject. De ambitie is dat alle examinatoren BKE gecertificeerd worden en er per differentiatie minimaal één examinator SKE gecertificeerd is.

Docenten ervaren een hoge werkdruk door onder andere de vernieuwing van het curriculum, de complexiteit van het curriculum en arbeidsintensieve toetsing. Docenten hebben dit recent bij de directeur aangegeven. Het managementteam heeft dit signaal serieus opgepakt en zoekt naar (creatieve) oplossingen zoals het samenvoegen van kleine klassen en het creëren van kortere lijnen. Ook op andere terreinen zoals het systeem van toetsing wordt er naar oplossingen gezocht.

Voorzieningen en informatie

Het panel vindt de kwaliteit van de fysieke voorzieningen goed. Er zijn aparte muzieklokalen, lokalen zijn goed toegerust, er is een magazijn waar dramakleding geleend kan worden ('Tante Sjaan') en de mediatheek is compleet. Studenten beoordelen de studieomgeving in de NSE 2016 met een 4,1. De opleiding faciliteert studenten onder andere door het beschikbaar stellen van vaklokalen, materialen, gereedschappen, een winkel, een studieceterum en een ruimte voor de studievereniging. De studievereniging heeft als missie om de vier differentiaties dichter bij elkaar te brengen en de afstand tussen studenten en de arbeidsmarkt te verkleinen.

Studenten worden geïnformeerd over de opleiding in een studiegids en via de digitale leeromgeving HAN Scholar. De studiegids kan wat betreft het panel compacter en transparanter door minder afkortingen te gebruiken. Voor het inleveren van toetsen is er in HAN Scholar een Digitale Inlever Bak (DIB). Uit de NSE 2016 en de gesprekken met studenten blijkt dat de informatievoorziening en de roostering verbeterd kunnen worden. Studenten geven aan dat de informatie soms te laat wordt verstrekt en dat niet alle docenten alle benodigde informatie kunnen geven. De opleiding streeft ernaar om deze processen continu te verbeteren op basis van de input van studenten. Zo is de opleiding gaan werken met 'time slots' waarbinnen de studenten geïnformeerd dienen te worden.

Kwaliteitsborging en samenhang onderwijsleeromgeving

De structuur van de onderwijsleeromgeving is samenhangend en stelt studenten goed in staat om de eindkwalificaties te behalen. De kwaliteit van het curriculum wordt geborgd door periodieke evaluaties, inhoudelijke aansturing door de curriculumcommissie en het managementteam dat het overzicht over de opleiding heeft. De WAC geeft feedback over het curriculum en geeft bij het panel aan dat zij gehoord worden en dat adviezen worden opgepakt. De opleiding geeft aan dat de verschillende niveaus van het curriculum (beroepstaken, leerlijnen, lesinhouden) logischer met

elkaar in verband gebracht kunnen worden. Het panel ziet echter dat de structuur en grote lijnen van het curriculum over het algemeen duidelijk zijn en studenten weten wat er van hen wordt verwacht. De transparantie op onderdelen laat –met name voor docenten- echter te wensen over vanwege de complexe samenhang tussen alle curriculumonderdelen en het gebruik van soms onduidelijke namen en codes.

Overwegingen en conclusie

De onderwijsleeromgeving is samenhangend, persoonlijk georiënteerd en stelt studenten goed in staat om de eindkwalificaties te behalen. De opleiding heeft een sterke eigen focus op persoonsvorming die leidt tot een persoonlijke benadering en begeleiding van studenten. Studenten krijgen ruime mogelijkheden om zich internationaal te oriënteren en het panel is onder de indruk van de actualiteit van de kennis en kunde. Wat betreft onderzoeksvaardigheden zijn er belangrijke stappen gezet. Het docententeam is goed gekwalificeerd en zeer gemotiveerd. De voorzieningen zijn compleet en goed. De opleiding borgt de samenhang en kwaliteit van het onderwijs goed. Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **goed**.

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Dit hoofdstuk beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel over het systeem van toetsing. De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **voldoende**.

Bevindingen

Toetsbeleid en -instrumenten

Het toetsbeleid is door de toetscommissie vastgelegd in het Toetsbeleid CTO 2014-2016. Toetsen worden door de opleiding gezien als leermomenten die het leren van de student versterken. De uitgangspunten van het toetsbouwwerk zijn:

- Meerdere toetsen op meerdere niveaus meten de beheersing van een competentie;
- Er is een evenwichtige verdeling van kennistoetsen, schriftelijke toetsen, toetsen specifiek voor het vaktherapeutische middel en handelingstoetsen;
- Op elk niveau van de opleiding vindt, conform HAN-beleid, een integrale toets plaats;
- Elke onderwijseenheid wordt afgesloten met één of meerdere summatieve toetsen;
- De toekenning van studiepunten gebeurt op basis van individuele competentiebeheersing.

De toetsen in het eerste studiejaar moeten ervoor zorgen dat duidelijk wordt of de student de juiste opleiding en het juiste beroep heeft gekozen. De toetsen in het tweede en derde jaar bouwen op naar eindniveau en in het afstudeertraject wordt getoetst of studenten startbekwaam zijn. De opleiding toetst competentiegericht met beoordelingscriteria die direct zijn afgeleid van de eindkwalificaties. Elke competentie wordt getoetst in meerdere toetsen en met verschillende toetsvormen. Toetsvormen die de opleiding inzet zijn onder andere kennistoetsen, performance assessments en beroepsproducten. Voor elke toets heeft een student twee kansen per studiejaar.

De opleiding geeft zelf aan dat er te veel toetsen zijn, met name voor de competentie Professionaliseren en profileren, en dat sommige toetsen op elkaar lijken. De opleiding is voornemens om dit punt aan te passen bij de huidige curriculumherziening. Het panel heeft een selectie van toetsen, uitwerkingen van studenten en het toetsprogramma bestudeerd en herkent dit aandachtspunt, met name vanaf het derde studiejaar ziet het panel erg veel reflectietoetsen die op elkaar lijken. Het panel is verder positief over het niveau van toetsing en de variatie in toetsvormen. Ook is het panel enthousiast over de goede timing van de assessments in het eerste studiejaar (en de selecterende werking daarvan) en de integrale toetsing in de rest van de opleiding. Studenten weten wat er van hen verwacht wordt bij toetsen.

Beoordeling en feedback

Studenten worden geïnformeerd over toetsing in de studiegids (toetsprogramma) en via de digitale leeromgeving (toetsopdrachten en beoordelingsformulieren). Studenten zien dat de objectiviteit en transparantie van beoordelingen de afgelopen jaren zijn verbeterd. Ze zijn positief over de wijze van beoordelen en de mate waarin zij feedback krijgen bij de beoordeling. Ze krijgen een goede onderbouwing van hun cijfer en kunnen altijd persoonlijke feedback krijgen als zij daar behoefte aan hebben. Wat betreft de interbeoordelaarssubjectiviteit heeft de opleiding

belangrijke stappen gezet, onder andere via het uitvoeren van benchmarks, regelmatige kalibreerbijeenkomsten met beoordelaars op basis van studentwerken, het gezamenlijk opstellen van rubrics en het inzetten van twee examinatoren bij belangrijke toetsen zoals de performance assessments en het afstuderen. De opleiding hanteert hierbij het principe 'trust but verify'. Het panel vindt de objectiviteit van beoordelingen voldoende, maar om dit ook in de toekomst (verder) te borgen zou het een blijvend aandachtspunt moeten zijn. Zo moeten rubrics nog verder geconcretiseerd worden en is een blijvende kalibratie onder beoordelaars noodzakelijk.

Toetsing stages en praktijkopdrachten

In het curriculum worden regelmatig projecten in de praktijk uitgevoerd die door een docent beoordeeld worden. Ook zet de opleiding in alle studiejaar performance assessments in om praktijkvaardigheden te toetsen. De stages worden beoordeeld door een stagebegeleider vanuit de opleiding, die het advies van de stageleider uit de stage organisatie en een self-assessment van de student hierin meeweegt. De beoordeling wordt gegeven na een eindgesprek met de begeleider uit de stageorganisatie en de student. Het panel ziet een ruime toetsing van praktijkvaardigheden en vindt de stagebeoordelingen adequaat.

Kwaliteitsborging toetsing en beoordeling examencommissie

De opleidingsspecifieke examencommissie bestaat uit een externe voorzitter die elders binnen de HAN werkt, een docentlid vanuit de opleiding en een lid vanuit de opleiding toegepaste psychologie. De leden worden momenteel BKE geschoold, en de intentie is om alle leden SKE te certificeren. De examencommissie borgt de kwaliteit van toetsing en het eindniveau volgens haar wettelijke taken en het panel is positief over de wijze waarop zij dit doet. De examencommissie geeft (on)gevraagde adviezen over toetsbeleid, de kwaliteit van de examinatoren, toetsprogramma en de kwaliteit van toetsen. Dit doet de examencommissie zoveel mogelijk in persoonlijke gesprekken met de opleiding. Dit jaar maakt de examencommissie een risicoanalyse die zal leiden tot een gerichte steekproefsgewijze controle op toetskwaliteit. De beoordelingen van het afstuderen worden dit studiejaar steekproefsgewijs gecontroleerd. De examencommissie wijst examinatoren voorafgaand aan het studiejaar aan.

Het toetsbeleid wordt door de toetscommissie elke twee jaar opgesteld en voorgelegd aan de examencommissie. De toetscommissie zet daarnaast jaarlijks herzieningen in van toetsen, ondersteunt docenten hierbij proactief en analyseert de resultaten van kennistoetsen. Ook evalueert de toetscommissie elke periode per differentiatie alle toetsen in een studentenoverleg en een verslag daarvan gaat naar de examencommissie. De opleiding heeft de ambitie om docenten minder afhankelijk te maken van de toetscommissie, zodat zij zelf de herziening van toetsen kunnen initiëren en uitvoeren.

Voor de integrale toets op niveau 3 (IT3) zijn er twee externe toezichthouders -een klinisch psycholoog en een GGZ-psychotherapeut- die adviseren over betrouwbaarheid en validiteit van de toetsing en beoordeling. Zij constateerden recent bijvoorbeeld dat beoordelingsprocedures nu strakker worden gehanteerd en dat de criteriumgerichte interviews in toetsen een formeel karakter hebben.

De WAC wordt een aantal keren per jaar gevraagd om de kwaliteit van gerichte aspecten van toetsing en beoordeling te evalueren.

Overwegingen en conclusie

De toetsing heeft een voldoende basiskwaliteit en wordt formeel en professioneel nog verder ontwikkeld. Het systeem van competentiegerichte toetsing en beoordeling bouwt logisch op, leidt tot functionele integrale toetsen en is transparant. De opleiding zet een variatie aan toetsvormen in en studenten krijgen ruime feedback bij hun beoordelingen. De interbeoordelaarsbetrouwbaarheid is op orde, en kan verder geborgd worden. Ook kan het aantal soortgelijke toetsen verminderd worden, met name voor de competentie Professionaliseren en Profileren vanaf het derde studiejaar. De toetsing en beoordeling van stages en praktijkopdrachten is voldoende. Toetsing en beoordeling worden adequaat geborgd door daartoe geëigende commissies en externe toezichthouders. Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Standaard 4

Gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Dit hoofdstuk beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel over de gerealiseerde eindkwalificaties. De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **voldoende**.

Bevindingen

Afstudeerprogramma

Op advies van de examencommissie en met behulp van adviezen van de externe toezichthouders bij IT3 is het afstudeerprogramma in 2015 aangepast. Hierbij is de stage toegevoegd en is IT3 herzien. Het afstudeerprogramma bestaat nu uit de volgende drie onderdelen: IT3, stage en onderzoek. Het panel vindt het afstudeerprogramma compleet en is van mening dat het afstudeerprogramma studenten de mogelijkheid biedt om de eindkwalificaties te realiseren. Wel geeft het panel aan dat bij IT3 meer diepgang in de casus bereikt zou kunnen worden.

IT3

In deze 'Proeve van bekwaamheid van het therapeutisch handelen' worden de professionele ontwikkeling en profilering van de student getoetst in een criteriumgericht interview. Als voorbereiding hierop schrijft de student een casus waarin zijn therapeutisch handelen aan bod komt. Alle competenties komen hierbij op eindniveau aan bod. IT3 wordt beoordeeld door twee beoordelaars die eerst individueel, en daarna gezamenlijk tot een beoordeling komen.

Stage

In 'Vaktherapeutisch behandelen 4' komen tevens alle competenties op eindniveau aan bod. De stage vindt plaats in het derde jaar en duurt tien maanden van gemiddeld vier dagen per week. De stage wordt beoordeeld door een interne examiner, die het oordeel van de begeleider in de stageorganisatie en een self-assessment van de student meeweegt. Het panel vindt deze toetsing adequaat.

Onderzoek

De student voert in de onderwijseenheid 'Onderzoek en innovatie 4' een praktijkgericht onderzoek uit met de focus op innovatie en ontwikkelt daarmee een onderzoekende professionele houding ('reflective practitioner'). Competentie¹⁰ staat centraal in dit onderdeel. Het onderzoeksproces en de eisen die de opleiding daaraan stelt zijn uitgebreid beschreven in de Studiehandleiding Onderzoek en Innovatie. De student kiest zelf een onderwerp binnen aangeboden onderzoeksprojecten, wat betekent dat de student aansluit bij een bestaand onderzoek vanuit het lectoraat of vanuit de praktijk. De student maakt eerst een onderzoeksvorstel, dat door de onderzoeksbegeleider wordt beoordeeld. Het begeleidingsproces wordt ondersteund met zeven theoretische hoorcolleges, zeven werkcolleges, web lectures en consultaties (atelier). Aan het einde van het onderzoek levert de student een onderzoeksverslag op en presenteert de student de resultaten van het onderzoek

mondeling aan twee examinatoren, geïnteresseerden uit de praktijk en studenten in een posterpresentatie.

Het panel ziet verbetermogelijkheden bij de begeleiding van het onderzoek. Zo is het onderzoeksformat niet altijd juist gebruikt, of is er niet op constructieve wijze van afgeweken. Het panel ziet dat er concrete criteria zijn geformuleerd voor een go no-go op basis van de onderzoeksopzet, maar het panel stelt ook vast dat deze criteria niet altijd 'hard' worden toegepast en dat er geen vast moment is voor deze go no-go. Het panel vindt het niet inzichtelijk wat de verschillen tussen de oordelen van de eerste en tweede examinerator waren. Tot slot tellen taal en opmaak mee in het cijfer, terwijl het panel het logischer zou vinden als dit voorwaardelijk wordt beoordeeld.

Functioneren afgestudeerden

Uit het alumni onderzoek 2014/2015 blijkt dat 20 procent van de afgestudeerde respondenten een vervolgopleiding gaat doen en 84 procent betaald werk gaat doen. 64 procent is gaan werken als vaktherapeut of in een aanverwant beroep. Veruit de meeste werkende alumni werken in loondienst, 7 procent werkt uitsluitend als freelancer. Stagebegeleiders die het panel sprak, zien nu studenten die breder opgeleid zijn dan tien jaar geleden en zijn positief over het niveau van studenten en afgestudeerden. Ze vinden een sterk punt van studenten aan deze opleiding dat ze goed kunnen reflecteren op zichzelf als therapeut en in staat zijn om goed samen te werken in een organisatie.

Gerealiseerd niveau

Het panel heeft voorafgaand aan het visitatiebezoek zestien afstudeerdossiers bestudeerd. De werkstukken zijn door het panel geselecteerd op basis van een groslijst en representeren resultaten van afgestudeerden van de afgelopen twee studie jaren. Het panel beoordeelt dat het gerealiseerde niveau voldoende is aangetoond in de eindwerken. Het panel ziet over het algemeen creatieve en ondernemende studenten en constateert ook dat een aantal studenten tijdens het afstuderen goed gepresteerd hebben. Bij het beoordelen van het gerealiseerd niveau oordeelt het panel dat één van de studenten uit cohort 2014-2015 voor IT3 onterecht een voldoende beoordeling heeft gekregen. Het onderzoeksverslag van deze student is wel van voldoende niveau. Het panel heeft vanwege een gebrek aan documentatie niet kunnen vaststellen of deze student de eindkwalificaties 1 t/m 8 wel in de stage heeft behaald. Het panel ziet verder een verbeterpunt voor de onderzoeksverslagen in de doorlopende lijn van probleemstelling, deelvragen, analyse en conclusies. Deze lijn kan vaak duidelijker en consistentier beschreven en/of vormgegeven worden. Van sommige afstudeerproducten is het panel van mening dat deze te hoog zijn becijferd.

Overwegingen en conclusie

De opzet en inrichting van de afstudeerfase en de beoordelingssystematiek voldoen. De begeleiding bij het onderzoeksverslag kan verbeterd worden wat betreft het format, de go/no-go momenten en de opbouw en lijn in de onderzoeken. Afgestudeerden functioneren naar tevredenheid van het werkveld en het merendeel van de afgestudeerden vindt werk dat aansluit bij de opleiding. Het panel waardeert de eindwerkstukken van afgestudeerden over de hele linie als voldoende representatief voor het gerealiseerde eindniveau.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

3 Eindoordeel over de opleiding

Oordelen op de standaarden

Het visitatiepanel komt tot de volgende oordelen op de standaarden:

Standaard	Oordeel voltijd
1 Beoogde eindkwalificaties	Goed
2 Onderwijsleeromgeving	Goed
3 Toetsing	Voldoende
4 Gerealiseerde eindkwalificaties	Voldoende

Overwegingen en conclusie

Standaard 1 en 2 zijn met een goed beoordeeld en standaard 3 en 4 van het beoordelingskader zijn met een voldoende beoordeeld. Het panel ziet dat de opleiding een aantal zaken goed op orde heeft, maar dat de uitwerking daarvan in de toetsing en bij het afstuderen op een aantal punten verder ontwikkeld kan worden. Het visitatiepanel beoordeelt op basis hiervan de kwaliteit van de bestaande voltijd hbo-bachelor Creatieve Therapie van de Hogeschool Arnhem en Nijmegen als **voldoende**.

4 Aanbevelingen

Het panel wil de opleiding de volgende aanbevelingen meegeven.

Standaard 1: Eindkwalificaties

De opleiding is voornemens om bij de differentiatie psychomotorische therapie de eindkwalificatie 'Beheersing van het middel' onvolledig af te toetsen, terwijl deze eindkwalificatie bij de andere differentiaties wel volledig tot de eindtermen behoort. Het paneel adviseert de opleiding om bij de herziening van het curriculum de eindtermen voor alle differentiaties gelijk te trekken.

Standaard 2: Ondernemerschap

Afgestudeerden dienen in toenemende mate hun eigen banen te creëren. Het panel adviseert de opleiding –in lijn met de plannen die de opleiding al heeft- om het thema ondernemerschap ruim aan bod te laten komen in de opleiding.

Standaard 3: Toetsing

De opleiding heeft adequate stappen gezet om de toetsing te verbeteren en een start gemaakt met het ontwikkelen van beoordelingsrubrics. Het panel raadt de opleiding aan om de beoordelingscriteria verder uit te werken in rubrics en de afstemming tussen examinatoren verder op te tuigen.

Standaard 4: Onderzoeksvaardigheden

Het panel stelt vast dat onderzoek binnen de vaktherapeutische beroepen nog in de kinderschoenen staat. De opleiding zet goede stappen om onderzoek op een vergelijkbaar niveau met andere hbo-bacheloropleidingen te krijgen en de resultaten van vaktherapeutische handelingen met onderzoek te onderbouwen. Het panel moedigt de opleiding aan om dit voort te zetten en hier eventueel in te versnellen om het niveau van onderzoek met name in het afstuderen te versterken.

Standaard 4: Archivering

De opleiding heeft laten zien dat zij de archivering de laatste jaren heeft verbeterd. Het panel heeft echter vastgesteld dat sommige documentatie over het eindniveau lastig te achterhalen was en het panel heeft hiermee tijd verloren tijdens de visitatie. Daarom adviseert het panel de opleiding om de archivering van afstudeerwerken volledig op orde te brengen.

5 Bijlagen

Bijlage 1: Eindkwalificaties van de opleiding

Eindkwalificaties CTO tot en met 2016-2017

Voor het afstudeerdossier 2014-2015 gaat het om de competenties 1 tot en met 10 en voor het afstudeerdossier 2015-2016 gaat het om de competenties 1,2,3,5,7,9 en 10.

Competentie 1	Contacten maken, diagnosticeren en indiceren
Omschrijving	Contact leggen met cliënten oriënteren op de hulpvraag en mogelijkheden van de cliënt, therapeutisch analyseren en bijdragen aan diagnostiek en indicatie.
Beoordelingscriteria	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Je legt contact met de cliënt, cliëntsystemen en opdrachtgever. 2. Je oriënteert je op de problematiek, hulpvraag en mogelijkheden van de cliënt. 3. Je verzamelt therapeutische gegevens. 4. Je analyseert, interpreteert en rapporteert op therapeutische wijze. 5. Je stelt een therapeutische (contra-)indicatie vast voor behandeling. 6. Je verantwoordt de manier waarop je tot de indicatiestelling bent gekomen.	
Competentie 2	Behandelplan ontwerpen
Omschrijving	Op basis van de indicaties, therapeutische doelen formuleren en een therapeutisch behandelplan ontwerpen.
Beoordelingscriteria	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Je formuleert doelstellingen. 2. Je schrijft een behandelplan. 3. Je verantwoordt het ontwerp van het behandelplan.	
Competentie 3	Methodisch behandelen

Omschrijving	Zelfstandig een behandelplan methodisch uitvoeren: therapeutisch behandelen van cliënten en dit voortdurend evalueren volgens een bepaalde methode.
Beoordelingscriteria	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Je voert zelfstandig en methodisch een behandeling uit. 2. Je stemt de behandeling af op de hier-en-nu situatie. 3. Je bouwt een therapeutische relatie op en onderhoudt die. 4. Je zet je medium/werkvormen in tijdens de behandeling. 5. Je stemt de interventies af op het behandeldoel. 6. Je evalueert de uitvoering van de behandeling. 7. Je stelt je behandelplan bij. 	

8. Je rapporteert over de behandeling.

9. Je verantwoordt de gekozen behandeling.

Competentie 4	Signaleren en ondernemen
Omschrijving	Het signaleren van factoren en ontwikkelingen in omgeving en maatschappij die van invloed zijn op het ontstaan van psychosociale, psychosomatische en psychologische problemen. Deze factoren en ontwikkelingen waar mogelijk beïnvloeden door zelf initiatief te nemen tot (preventieve) activiteiten en belangenbehartiging door het te signaleren, onder de aandacht te brengen en door dit vorm te geven in een (behandel)aanbod.
Beoordelingscriteria	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Je signaleert factoren en ontwikkelingen in de omgeving en maatschappij die problemen of mogelijkheden kunnen vormen. 2. Je brengt gesignaleerde factoren en ontwikkelingen onder de aandacht. 3. Je onderzoekt behoefte en noodzaak voor de ontwikkeling van een (behandel) aanbod voor 	

de doelgroep.

4. Je initieert passende (preventieve) activiteiten.
5. Je geeft voorlichting en advies aan de belanghebbenden over het (behandel) aanbod.
6. Je voert het preventie- of behandel aanbod uit en past daarbij vaktherapeutische methoden en technieken toe.
7. Je evalueert de opzet en uitvoering van het preventie- of behandelplan met betrokkenen.
8. Je creëert draagvlak door voorlichting en training aan te bieden.
9. Je past vaktherapeutische methoden en technieken toe, om middels behandeling, coaching of teambuilding, het functioneren van de betrokkenen te verbeteren.

Competentie 5

Samenwerken

Omschrijving

Al dan niet multidisciplinair samenwerken met medewerkers en functionarissen zowel binnen als buiten de arbeidsorganisatie.

Beoordelingscriteria

1. Je zoekt zowel binnen als buiten de eigen arbeidsorganisatie (al dan niet multidisciplinaire) vormen van samenwerking.
2. Je werkt doelgericht (al dan niet multidisciplinair) samen met medewerkers en functionarissen.
3. Je draagt bij aan een goed verloop van het proces van de (al dan niet multidisciplinaire) samenwerking.
4. Je verantwoordt keuzes binnen de samenwerking.

Competentie 6

Leiding geven

Omschrijving

Leiding en (werk)begeleiding geven aan medewerkers en stagiaires.

Beoordelingscriteria

1. Je geeft leiding aan medewerkers/stagiaires.

2. Je lost problemen op die het werkproces verstoren.
3. Je maakt een langetermijnplanning.
4. Je voert begeleidingsactiviteiten uit.
5. Je verantwoordt keuzes in het leiding en/ of begeleiding geven.

Competentie 7

Beheren en organiseren

Omschrijving

Je maakt een werkbare omgeving voor therapeuten en/of onderzoekers en verricht de daarvoor noodzakelijke beheersmatige activiteiten.

Beoordelingscriteria

1. Je plant en organiseert de eigen werkzaamheden.
2. Je organiseert en beheert de benodigde therapieaccommodatie en kantoorruimte.
3. Je voert een cliëntenadministratie.
4. Je beheert en archiveert (eventuele) producten en producties uit de vaktherapie.
5. Je faciliteert het doen van onderzoek.

Competentie 8

Beleid ontwikkelen en kwaliteit beheren

Omschrijving

In en vanuit de eigen werkomgeving een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van het beleid met betrekking tot therapie en de zorg voor kwaliteit van de therapeutische behandeling.

Beoordelingscriteria

1. Je levert een bijdrage aan de beleidsontwikkeling met betrekking tot de therapeutische behandeling en de organisatie.
2. Je formuleert kwaliteiten en verbeterpunten gerelateerd aan het therapeutische behandelproces.
3. Je onderneemt actie op de verbeterpunten, die binnen je eigen invloedssfeer liggen.

4. Je communiceert over verbeterpunten.
5. Je verantwoordt je visie op kwaliteiten en verbeterpunten in het behandelbeleid.
6. Je hanteert instrumenten en procedures ten behoeve van de kwaliteitszorg van de organisatie.

Competentie 9	Professionaliseren en Profileren
----------------------	---

Omschrijving	De eigen professionaliteit blijvend ontwikkelen door reflectie op en verantwoording van het eigen beroepsmatig handelen en actief zoeken naar en benutten van nieuwe ontwikkelingen.
---------------------	--

Beoordelingscriteria
----

1. Je formuleert je visie op de professionele beroepshouding binnen de vaktherapeutische discipline.
2. Je verantwoordt je beroepsmatig handelen.
3. Je reflecteert op je persoonlijke functioneren als vaktherapeutisch professional of psychomotorische therapeut.
4. Je stelt je op de hoogte van nieuwe ontwikkelingen zowel in als buiten het vakgebied en vertaalt deze naar eigen handelen en beroepsproducten.
5. Je vertaalt je kennis en vaardigheden naar nieuwe doelgroepen en andere contexten en disciplines.

Competentie 10	Onderzoeken en innoveren
-----------------------	---------------------------------

Omschrijving	Een bijdrage leveren aan de ontwikkeling en profilering van beroep en beroepsuitoefening van de therapie met behulp van praktijkgericht onderzoek.
---------------------	--

Beoordelingscriteria
----

1. Je zet praktijkgericht onderzoek op en voert het uit.
2. Je onderzoek past bij de probleemstelling.

3. Je rapporteert en/of presenteert de onderzoeksresultaten.
4. Je ontwerpt een product of module m.b.t. vaktherapie.
5. Je ontwerpt een product of module m.b.t. vaktherapie en doet aanbevelingen voor nader onderzoek en/of toepassing in de praktijk/innovatie.
6. Je draagt bij aan de ontwikkeling van het beroep.

Eindkwalificaties CTO vanaf september 2017

Eindkwalificaties CTO vanaf 2017-2018¹

Competentie 1	Vaktherapeutische werkrelatie opbouwen en onderhouden
Omschrijving	De vaktherapeutisch professional bouwt een werkrelatie op met de cliënt, het cliëntensysteem, collega's, professionals en opdrachtgevers (hierna te noemen: relevante partijen). Op sensitieve en responsieve wijze maakt de vaktherapeutisch professional contact, stemt af en bereikt overeenstemming over doelen en aanpak.
Indicatoren	
De vaktherapeutisch professional: <ul style="list-style-type: none"> • Past (wetenschappelijke) kennis over verbale en non-verbale communicatietechnieken toe in het opbouwen en onderhouden van de werkrelatie met de cliënt en relevante partijen. Is zich bewust van de verschillen vanuit culturele en sociale achtergrond en gaat hier sensitief mee om. • Licht op een integere wijze cliënt en relevante partijen in over de behandeling en de te verwachten behandelresultaten. • Stemt in het contact af op de cliënt en relevante partijen. • Hanteert gepaste grenzen in afstand en nabijheid en zorgt voor een juiste balans tussen 'zorgen voor' en appel doen op de eigen verantwoordelijkheid van cliënt.	

Competentie 2	Ervaringsgericht interveniëren
Omschrijving	De vaktherapeutisch professional ondersteunt, faciliteert en stuurt in preventie, training en therapie aan op het behalen van doelstellingen van de cliënt. De doelstellingen zijn gericht op: verandering, ontwikkeling, stabilisatie of acceptatie op emotioneel, gedragsmatig, cognitief, sociaal, neuropsychologisch of lichamelijk gebied. De vaktherapeutisch professional past ervaringsgerichte werkwijzen, interventies en werkvormen toe, om te komen tot afstemming op de behoefte van de cliënt. De inzet van deze interventies vindt methodisch en wetenschappelijk onderbouwd plaats.
Indicatoren	
De vaktherapeutisch professional: <ul style="list-style-type: none"> • Verricht indicatie, observatie en diagnostiek; gaat uit van de hulpvraag van de cliënt en stemt af door middel van ervaringsgerichte interventies. • Intervenieert ervaringsgericht ten behoeve van de behandeling van cliënten en redeneert en opereert vanuit een rationale, die behandelgoal en werkvorm verbindt en gebaseerd is op (inter)nationale methoden, theorieën en onderzoeksresultaten. • Zet de cliënt aan tot ervaren, denken, vormgeven en handelen ten behoeve van de afgesproken doelstelling. Hierbij wordt rekening gehouden met de draagkracht en de culturele en sociale achtergrond van de cliënt.	

¹ De competenties en indicatoren zijn zo veel mogelijk outcome gericht geformuleerd, wat wil zeggen dat ze beschreven zijn in te realiseren effecten. *Bijvoorbeeld:* bij competentie 2, ervaringsgericht interveniëren, is expliciet aandacht voor het realiseren van doelen bij de cliënt. Bijvoorbeeld: bij competentie 3, praktijkgericht onderzoeken, heeft onderzoek de functie dat het bij moet dragen aan innovatie van de beroepspraktijk. Bij competentie 5, beheersing van het vaktherapeutisch middel, staat de beheersing van het vaktherapeutisch middel in teken van de persoonlijke vorming van de student.

- Intervenieert op basis van algemene vakspecifieke therapeutische kennis, zoals: de betekenis van lichaamstaal, interactieaspecten, veiligheid, nabijheid, (tegen)overdracht en weerstand.
- Maakt de toegepaste interventies inzichtelijk, en verantwoordt deze in een voor cliënten begrijpelijke taal. Onderbouwt de toegepaste interventies naar het cliëntensysteem, collega's, professionals en opdrachtgevers.

Competentie 3		Praktijkgericht onderzoeken
Omschrijving	De vaktherapeutisch professional beschikt over een kritische, onderzoekende houding. De vaktherapeutisch professional draagt bij aan innovatie van de (eigen) beroepspraktijk door praktijkgericht onderzoek te verrichten en/of door te participeren in onderzoek. De vaktherapeutisch professional gebruikt kennis uit (wetenschappelijk) onderzoek ten gunste van het onderbouwen en verbeteren van het handelen.	
Indicatoren		
De vaktherapeutisch professional:		
<ul style="list-style-type: none"> • Werkt zelfstandig een praktijkprobleem uit in praktijkgericht onderzoek op systematische en methodologisch verantwoorde wijze. Draagt hiermee bij aan kennisdeling en innovatie van de (eigen) beroepspraktijk. • Participeert in en levert een bijdrage aan praktijkgericht/wetenschappelijk onderzoek en draagt bij aan het inzichtelijk en aantoonbaar maken van de werking van de vaktherapeutische discipline. • Signaleert (inter)nationale ontwikkelingen in het vakgebied en maakt kritisch gebruik van kennis uit onderzoek voor de onderbouwing en/of verbetering van de beroepspraktijk op cliënt-, organisatie- en beleidsniveau. • Is kritisch ten aanzien van eigen handelen, opvattingen, waarnemingen en conclusies uit onderzoek. • Wil weten, begrijpen, doelen bereiken, inzichten (uit onderzoek) delen en innoveren. 		

Competentie 4		Professionaliseren en profileren
Omschrijving	De vaktherapeutisch professional ontwikkelt, vanuit zelfkennis en vakkennis, blijvend de kwaliteit van het beroep en de eigen uitoefening daarvan. De vaktherapeutisch professional profileert zich vanuit een krachtige beroepsidentiteit, is communicatief, ondernemend en reflectief.	
Indicatoren		
De vaktherapeutisch professional:		
<ul style="list-style-type: none"> • Heeft zelfkennis en reflecteert kritisch op het eigen handelen om zijn professionaliteit blijvend te ontwikkelen in de maatschappelijke context. Handelt volgens ethische codes, reglementen en gedragsregels en gaat integer om met beroepsethische dilemma's. • Heeft een visie op het beroep in (inter)nationale context. Kan deze overtuigend naleven en uitdragen. Heeft een beroepsidentiteit die herkenbaar is voor anderen. • Kan inzichtelijk maken en verantwoorden wat hij doet en communiceert dit verbaal, schriftelijk en via (sociale) technologieën. Positioneert en profileert zich als specialist met een breed toepassingsgebied. Heeft actuele vakkennis en levert een bijdrage aan de ontwikkeling van het beroep. 		

- Is organisatiesensitief en werkt systeemgericht. Werkt constructief, empathisch, kritisch en respectvol samen met deskundigen van verschillende disciplines in (inter)nationaal verband.
- Is toekomstgericht en speelt proactief in op ontwikkelingen in de beroepspraktijk, zowel op de korte als op de lange termijn. Is innovatief en creëert nieuw aanbod. Beschikt over ondernemerskwaliteiten.

Competentie 5 Beheersen van het vaktherapeutisch middel	
Omschrijving	De vaktherapeutisch professional is vaardig in het gebruik van het vaktherapeutisch middel ² , beschikt over creativiteit en is in staat om het vaktherapeutisch middel te gebruiken als instrument voor zelfonderzoek, expressie, persoonlijke ontwikkeling en communicatie.
Indicatoren	
De vaktherapeutisch professional:	
<ul style="list-style-type: none"> • Kent de (werkings)kracht van het vaktherapeutisch middel bij zichzelf en de ander en zet het in als instrument voor persoonlijke ontwikkeling. • Confronteert zichzelf in het vaktherapeutische middel met patronen in denken, voelen en handelen en reflecteert hierop ten behoeve van zijn therapeutische professionaliteit • Beheerst ruimte, technieken, materialen, instrumentarium en werkvormen. • Werkt met verbeelding waarin sensorische, motorische, affectieve, perceptuele, symbolische en cognitieve aspecten een rol spelen. • Doet via exploreren, experimenteren, spelen en creëren nieuwe ervaringen op en ontwikkelt daardoor eigenheid, en creativiteit en vrijheid van handelen in het vaktherapeutisch middel. • Heeft kennis van de geschiedenis van het vaktherapeutisch middel. • Is in staat het (kunst) product te analyseren in termen van het proces waarmee het tot stand is gekomen, en daarover te communiceren. 	

² Het vaktherapeutisch middel is de beeldende, muzikale, dramatische, ervaringsgerichte interventie.

Bijlage 2: Overzicht opleidingsprogramma

SCHEMATISCHE WEERGAVE VAN HET ONDERWIJSPROGRAMMA VAN CTO

	Periode 1	Periode 2	Periode 3	Periode 4
Propedeuse Niveau 1 Jaar 1	Indiceren (12,5 studiepunten ^b)	Behandelplan ontwerpen (12,5 studiepunten)	Behandeling uitvoeren A: Ziektebeelden (12,5 studiepunten)	Behandeling uitvoeren B: Ziektebeelden (7,5 studiepunten)
				Kwaliteitsverbetering & beleidsontwikkeling (5 studiepunten)
	Praktijkleren ^c			
	Professionele Ontwikkeling (10 studiepunten)			
Hoofdfase 1 Niveau 2 Jaar 2	Behandeling uitvoeren A: Methoden (12,5 studiepunten)	Behandeling uitvoeren B: Methoden (12,5 studiepunten)	Behandeling uitvoeren C: Methoden (7,5 studiepunten)	Indiceren & behandelplan ontwerpen (12,5 studiepunten)
			Kwaliteitsverbetering & beleidsontwikkeling (5 studiepunten)	
	Praktijkleren ^c			
	Professionele Ontwikkeling (10 studiepunten)			
Hoofdfase 2 Niveau 3 Jaar 3	Vaktherapeutisch behandelen A (22,5 studiepunten)		Vaktherapeutisch behandelen B (22,5 studiepunten)	
	Praktijkleren ^c			
	Kwaliteitsverbetering & beleidsontwikkeling (10 studiepunten)			
	Professionele Ontwikkeling (5 studiepunten)			
Hoofdfase 3 Niveau 3 Jaar 4	Minor (30 studiepunten)		Onderzoek & Innovatie (25 studiepunten)	
	Praktijkleren ^c			
	Professionele Ontwikkeling (5 studiepunten)			

- De Integrale leerlijn is aangegeven met groen, leerlijn 'kwaliteitsverbetering & beleidsontwikkeling' met geel, 'onderzoek & innovatie' (O&I) met lichtblauw en 'professionele ontwikkeling' met roze. O&I wordt in jaar 1 t/m 3 als onderdeel aangeboden binnen andere onderwijsseenheden (zie opleidingsprofiel, paragraaf 3.1, Leerlijn O&I).
- 1 studiepunt is gelijk aan 1 European Credit.
- Studiepunten voor praktijkleren worden behaald via andere onderwijsseenheden: in de propedeuse en hoofdfase 1 via 'Indiceren en behandelplan ontwerpen' en 'Behandeling uitvoeren', in hoofdfase 2 via 'vaktherapeutisch behandelen' en in hoofdfase 3 via 'onderzoek & innovatie'.

Bijlage 3: Rendementen

TO heeft momenteel 526 (meting september 2016) studenten. Per afstudeerrichting:

Beeldende therapie (165 studenten)

Dramatherapie (108)

Muziektherapie (98)

Psychomotorische therapie (155)

Docent/student ratio

Uitgaande van 537 studenten en het aantal fte's (32,5) medewerkers die betrokken zijn bij de studenten is de **docent/student ratio 1/16,5**. Dit is inclusief de teamleiders, die ook veel direct contact hebben met studenten en/of lesgeven en inclusief gastdocenten. Dit is exclusief ondersteunend personeel, vaklokaalbeheerders en instituutsdirecteur.

Contacturen

Er lesweek gelden per leerjaar de onderstaande contacturen (klokuren):

Propedeuse: 23   Hoofdfase 1: 18

Hoofdfase 2: 5   Hoofdfase 3: 5 (exclusief de minor van 30 ec)

Rendementen

Rendement	Diplomarendement <i>(5 jaar na survival van het eerste jaar; het aandeel van de studenten dat binnen 1 netto studiejaar na instroom aan de HAN niet is uitgevallen bij de HAN, dat binnen 5 netto-studie jaren na instroom hun einddiploma behaalt aan de HAN)</i>					
	Cohortjaar	06	07	08	09	10
	Instroom	167	143	143	141	182
	Diplomarendement	63.5%	74.8%	78.3%	68.1%	63.7%
	Gediplomeerd	60.5%	71.3%	72.7%	66.7%	61.5%
	Elders gediplomeerd	3%	3.5%	5.6%	1.4%	2.2%
	Studerend	6.6%	7.0%	4.9%	7.8%	11.5%
	Elders studierend	7.2%	4.2%	3.5%	5.0%	9.3%
	Uitgevallen HAN	22.8%	14.0%	13.3%	19.1%	15.4%
	Survival 1ste jaar <i>(aandeel van de instromers aan de HAN dat na 1- netto studiejaar niet is uitgevallen uit de HAN)</i>					
	Cohortjaar	10	11	12	13	14
	Instroom	229	203	166	161	175
	Survival CTO	79.5%	78.3%	74.1%	70.2%	78.9%
	Gediplomeerd	0.9%	0.0%	0.6%	0.0%	0.0%
	Studerend	72,1%	76.4%	67.5%	67.1%	71.4%
	Elders gediplomeerd	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
	Elders Studierend	6.6%	2.0%	6.0%	3.1%	7.4%
	Uitgevallen HAN	20.5%	21.7%	25.9%	29.8%	21.1%

Bijlage 4: Deskundigheden leden visitatiepanel en secretaris

Naam (inclusief titulatuur)	Korte functiebeschrijving van de panelleden
De heer R.D. Feith	De heer Feith is algemeen secretaris/directeur bij YMCA Nederland en directeur/eigenaar van Feith Consultancy.
Mevrouw drs. H.A. Visser	Mevrouw Visser was hogeschooldocent Creatieve Therapie en docent-onderzoeker Kenniscentrum Sociale Innovatie bij Hogeschool Utrecht.
De heer drs. A.A.J. Berman	De heer Berman is muziektherapeut bij GGzCentraal en SymfonaMeander. Daarnaast is hij projectleider Muziek en Gezondheid (in samenwerking met de Ambitus Foundation) en verzorgt hij op freelance basis workshops 'One note symphony' o.a. voor Cascadis en Arcadis
Mevrouw S. Schalekamp	Mevrouw Schalekamp is 2 ^{de} jaars studente aan de hbo-bacheloropleiding Creatieve Therapie Drama aan Hogeschool Utrecht Amersfoort (HUA).

Bijlage 5: Bezoekprogramma

Woensdag 23 november 2016

Tijdstip (aantal minuten) Locatie	Thema (Ref. NVAO)	Deelnemers HAN
12.00 – 12.45 uur (45 minuten) Locatie: D5.05	Ontvangst panelleden: Robèrt Feith (voorzitter), Mariëlle Klerks (secretaris), Albert Berman (panellid), Henriëtte Visser (panellid), Sam Schalekamp (student) door MT met aansluitend	Instituutsdirecteur: Wouter van der Leeuw MT CTO: Robert van den Broek, Marieke Coenen
13.00 – 13.15 uur (15 minuten) Locatie: D5.05	Officiële start accreditatie: Inleiding door het managementteam	Instituutsdirecteur: Wouter van der Leeuw MT CTO: Robert van den Broek, Marieke Coenen
13.30 – 16.15 uur Locatie: diversen	Showcases: voorbeelden uit de praktijk van de opleiding Creatieve Therapie. Demonstratie van 10 minuten. Vragen en uitwisselen, 20 minuten. Tussen de showcases hebben we een kwartier de tijd om naar het volgende lokaal te gaan. In die tussenliggende tijd vindt tevens de rondleiding plaats.	
13.30 – 14.00 uur (30 minuten) Locatie: C.057	Toetsing in de propedeuse: Performance Assessment: handelingstoets waarin de student een vaktherapeutische observatiesessie met een cliënt uitvoert. Differentiatie muziektherapie	Docenten: Tom van den Heuvel, Willem van Oort Studenten: Jenny Joosten (HF1), Lara Eeftens (HF1) Stage-begeleiders: Bert Verbeeten (stagebeleider én externe examiner) Onderwijskundige: Ilona Mathijssen Acteur: Olav van Overveldt
14.15 – 14.45 uur (30 minuten) Locatie: A.501	Methodiekles hoofdfase 1: onderdeel “dynamica live”: De principes van groepsdynamica en groepsbehandeling aan den lijve ervaren d.m.v. 4 dagen samen wandelen met rugzak en minimale middelen. Differentiatie psychomotorische therapie	Docenten: Mieke van Berlicum, Olivier Glas Alumni: Nathalie Jans, Robbin Zwaan, Inge de Boer Studenten: Yvette Noorloos (HF3), Tijn Verstegen (HF1) Monique Vreeburg (HF1), Marijke Poulisse (HF1), Vincent Lathouwers (HF1), Jesse Giesbers (HF1), Alissa Ruijs (HF1)
15.00 – 15.30 uur (30 minuten) Locatie: D.007	Methodiekles hoofdfase 2: Op de stageterugkomdag actuele casuïstiek en persoonlijke leerdoelen van de stageplek inbrengen en met elkaar oefenen. Differentiatie dramatherapie	Docenten: Emilia de Gruijter Alumni: Manon van den Hof Studenten: Joke Peijnenburg, Dario Köster (HF3), Julia Rosie (HF3), Renee den
15.45 – 16.15 uur (30 minuten) Locatie: C.017	Onderzoek & Innovatie alle jaren. Presentatie van verschillende onderzoeken en de onderzoekslijn in het curriculum. Differentiatie beeldende therapie	Docenten: Suzanne Haeijen Alumni: Hanne Delbaere, Fleur Naus, Imke Wiersma, Nele Zeis, Rianne de Koning, Rozemarijn Melissen Studenten: Merel Staal (HF1)
16-15 – 16.30 uur Locatie: D5.05	Afsluiting	

Donderdag 24 november 2016 - ochtendprogramma

Tijdstip (aantal minuten) Locatie	Thema	Deelnemers HAN
08.30 – 08.40 uur Locatie: D5.05	Ontvangst panelleden: Robèrt Feith (voorzitter), Mariëlle Klerks (secretaris), Albert Berman (panellid), Henriëtte Visser (panellid), Sam Schalekamp (student)	Instituutsdirecteur: Wouter van der Leeuw MT CTO: Robert van den Broek, Marieke Coenen
08.40 – 10.00 uur (80 minuten) Locatie: D5.05	Documentstudie panel	
10.00 – 10.30 uur (30 minuten) Locatie: D5.05	‘De strategische visie en beleid van CTO HAN’	Instituutsdirecteur: Wouter van der Leeuw MT CTO: Robert van den Broek, Marieke Coenen
10.45 – 12.15 uur (90 minuten) Locatie: D5.05	‘Het profiel van CTO HAN’ ‘Het gerealiseerde eindniveau’	Docenten: Martina de Witte (coördinator O&I), Olivier Glas, Anja Zimmermann Lector: Susan van Hooren Alumni: Olga Wijlaars, Nathalie Jans Studenten: Kenneth van Doremalen (HF3), Lieke van Bommel (HF3), Yvette Noorloos (HF3)
12.30 – 13.30 uur Locatie: D5.13	Lunch en overleg Open spreekuur	

Donderdag 24 november 2016 – middagprogramma

Tijdstip (aantal minuten) Locatie	Thema	Deelnemers HAN
13.30 – 15.00 uur (90 minuten) Locatie: D5.05	'De kracht van de onderwijsleeromgeving van CTO HAN' 'Het systeem van toetsing'	Docenten: Elsa van den Broek (voorzitter curriculumcommissie), Bettina Klein, Mieke van Berlicum, Thijs de Moor (coördinator Internationalisering) Studenten: Tjerk van Heck (voorzitter opleidingscommissie), Yuna Rasing (HF2), Kelsey Stals (HF2), Rieco Assink (HF2) Stagebegeleider: Martina Mellat Doust Onderwijskundige: Ilona
15.30 – 16.30 uur (60 minuten) Locatie: D5.05	'Het interne toezicht op examinering' 'Duurzame kwaliteitsversterking'	Werkveldadvies- commissie: Bas Dopheide, Marlies Brandt Extern Toezichthouder: Annika Cornelissen Examencommissie: Pieter van Leeuwen (voorzitter), Henriette Bloemenkamp Onderwijskundige:
<i>Optioneel</i> 16.30 – 17.15 uur Locatie: D5.05	Extra gesprekken (op aangeven van het panel)	
16.15 – 17.15 (17.15 – 18.00) Locatie: D5.05	Beoordelingsoverleg panel	
17.30 – 18.00 (18.00 – 18.30) Locatie: D5.05	Terugkoppeling bevindingen en voorlopig oordeel / Afsluiting accreditatie	Instituutsdirecteur: Wouter van der Leeuw MT CTO: Robert van den Broek, Marieke Coenen

Bijlage 6: Bestudeerde documenten

- Kritische reflectie
- Bijlagen kritische reflectie
  - o Beroepscompetentieprofiel GZ Vaktherapeut
  - o Eindkwalificaties zoals die gelden voor de ingeleverde afstudeerwerken
  - o Erratum studiegids 2015-2016 – 13 mei 2016
  - o Erratum studiegids 2015-2016 – 22 oktober 2015
  - o Gerealiseerde docent-student ratio
  - o Informatie over Alumni- en studenttevredenheid
  - o Landelijk domeinprofiel bachelor-opleidingen vaktherapeutische beroepen 2016
  - o Opleidingsprofiel Creatieve Therapie 2016
  - o Opleidingsstatuut Instituut voor Vaktherapeutische en Psychologische Studies 2015-2016 (met OER)
  - o Overzicht ingezette personeel CTO
  - o Programmaoverzicht CTO
  - o Studiegids CTO 2015-2016
  - o Toetsbeleid CTO 14-16 update september 2016
  - o Vele takken één stam
- Studiehandleidingen propedeuse
  - o Student- en docenthandleiding Leerlijn Professionele Ontwikkeling
  - o Studiehandleiding Indiceren
- Studiehandleidingen HF1
  - o Student- en docenthandleiding Indiceren & Behandelplan ontwerpen beeldend, drama en muziek
  - o Student- en docenthandleiding Indiceren & Behandelplan ontwerpen PMT
- Studiehandleidingen HF2
  - o Handleiding Internationale stages
  - o Studiehandleiding Vaktherapeutisch professionalisch behandelen niveau 3
  - o Studiehandleiding Psychomotorisch therapeutisch behandelen niveau 3
- Studiehandleidingen HF3
  - o Instructie eindtoets
  - o Studiehandleiding Onderzoek en innovatie
- Studiehandleidingen PLG
  - o Handleiding Begeleiding praktijkleren Psychomotorische Preventie
  - o Studiehandleiding Begeleiding Praktijkleren Psychomotorische training
  - o Studiehandleiding Praktijkleren Psychomotorische Training
- Studiehandleiding BOAS medium
- Eindwerken Alumni 2014-2015
  - o 492039
  - o 490827
  - o 492411
  - o 440100
  - o 496221

- 490183
- 490377
- Eindwerken Alumni 2015-2016
  - 508252
  - 438895
  - 481778
  - 502884 (ook opname IT3)
  - 507290
  - 507062
  - 506526
  - 542902 (ook opname IT3)
  - 492172
- Uitleg stage HF2
- Voorbeelden stageverslagen
  - 492172
  - 508252
  - 507290
  - 506526
  - 481778
  - 502884
- Uitleg toetsing eindkwalificaties
- Voorbeelden toetsen eindkwalificaties
  - Competentie 4
    - Beoordeling PON kennistoets PMT EN verslag PON kennistoets PMT 506526
    - Beoordeling PON professionele ontwikkeling en beroepsidentiteit EN verslag PON Professionele ontwikkeling en beroepsidentiteit 542902
  - Competentie 6
    - Beoordeling KBO beleidsadvies 502884
    - Verslag KBO beleidsadvies 502884
  - Competentie 8
    - Beoordeling KBO evaluatieverslag EN KBO evaluatieverslag 507062
    - Beoordeling KBO onderzoeksvraagformulering EN KBO onderzoeksvraagformulering 481778

Bijlage 7: Overzicht bestudeerde afstudeerwerken

Hieronder staat een overzicht van de studenten van wie het panel de afstudeerwerken heeft bestudeerd. Het panel heeft alle afstudeerwerken geselecteerd.

2015 - 2016	
	Studentnummer
1	508252
2	438895
3	481778
4	502884
5	507290
6	507062
7	506526
8	542902
9	492172
2014 - 2015	
	Studentnummer
10	492039
11	490827
12	492411
13	440100
14	496221
15	490183
16	490377

Bijlage 8: Verklaring van volledigheid en correctheid

Netherlands Quality Agency

Bladnummer 3

Verklaring van volledigheid en correctheid van de informatie

Betreffende de visitatie van de opleiding:

Bachelor Creatieve Therapie

Instelling: HAN

Visitatie datum: 23 en 24 november 2016

Ondergetekende: .. Wouter van der Geew

vertegenwoordigend het management van de genoemde opleiding,

in de functie van: ... Instituutsdirecteur Instituut voor Vaktherapeutische en Psychologische Studies

verklaart hierbij dat alle informatie ten behoeve van de visitatie van de genoemde opleiding in volledigheid en correctheid ter beschikking wordt gesteld, waaronder informatie over alternatieve afstudeerroutes die momenteel en/of gedurende de afgelopen 6 jaar (hebben) bestaan, zodat het visitatiepanel tot een op juiste feiten gebaseerde oordeelsvorming kan komen.

Handtekening:

Datum:

07-11-2016